

3. *Погрібний А.* Видатний національний педагог Григорій Ващенко : [збірник матеріалів до 125-річчя від дня народження] / авт. упоряд. А. Погрібний. – К. : Всеукр. Пед. Товариство ім. Г. Ващенко, 2003. – 64 с.

4. *Гриньова М.* Спадщина Макаренка і педагогічні пріоритети сучасності / М. Гриньова // Шлях освіти. – К., 2009. – С. 47-48.

Марія Ткач

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО В СУЧАСНОСТІ

Педагогічний процес в сучасному світі має стрімкий, безперервний розвиток, якому притаманне відновлення, саморозвиток. Для того, щоб переймати досвід виховання, навчання, професійного самовиховання можемо звернутися до геніального радянського педагога-гуманіста, заслуженого вчителя – Василя Олександровича Сухомлинського. Надзвичайна Людина, яка у своєму запасі мала купу геніальних ідей, постулатів та просто великого багажу знань. Весь цей скарб простежується у чітко сформульовані педагогічній системі гуманістичного спрямування.

Актуальність обраної теми в тому, що сучасний освітній процес потребує висококваліфікованих вчителів, які завжди в пошуках чогось нового і в результаті відшукують нові шляхи та засоби для вирішення того чи іншого завдання.

Мета нашої статті – простежити роль педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в становленні вищої освіти сучасності, вплив на практичну діяльність, педагогіку України.

На сьогодні ідеї В.О. Сухомлинського все більше й більше знаходять своє місце в освітньому процесі. Ці ідеї беззаперечно утвердилися у педагогіці, незалежності країни, філософії освіти. Слід відзначити, що головна освітня реформа України базується на теоретичних доробках Василя Сухомлинського, як отримала назву Нова українська школа (НУШ). Розглянемо деякі ідеї:

1) У своїй педагогічній діяльності особливу увагу В.О. Сухомлинський звертав на формування компетентних особистостей, які могли б успішно самореалізуватися в освітньому середовищі.

2) Системний підхід до процесу виховання. Процес виховання формує цінності, тому важливо підійти до дитини з різних аспектів, розглядаючи її як повноцінну особистість.

3) Партнерство між учнем, батьками та вчителем. Родинно-шкільне партнерство, яке утвердилося в педагогічній системі В.О. Сухомлинського. Батьки повинні бути активними помічниками вчителів.

4) Педагог зазначав, що необхідно орієнтуватися на потреби учня в освітньому процесі та звертати увагу на особистісний розвиток дитини в процесі навчання.

5) Середовищний підхід – комплексний підхід до організації освітнього процесу.

Педагог виявив себе могутнім основоположником школи соціалістичного характеру, виступав проти класового поділу, був підданим тоталітарному режиму, а також поборником радянського націоналізму тощо. Основне у його спадщині – ідея гуманізму, доброчинності, людськості, які передували в усьому: тематичних збірках, виданнях вибраних творів, різних публікаціях[1]. Він переконливо стверджував, що виховання гуманізму та людяності здійснюється через творення людям добра.

Не дарма присвячено цій проблемі більшість робіт В.О. Сухомлинського. На його думку, людяність насамперед реалізується через розвиток всіх можливостей особистості. Правильно вихована морально-етична особистість втілює в собі всю гармонію сил, здібностей і потреб, які визначають емоційну, розумову, творчу, громадянську та ідейну досконалість. Неодноразово наголошував, що працюючи над втіленням ідей всебічного

розвитку, ніколи не можна досягти однакової межі пізнання, інтелектуального збагачення, духовного удосконалення.

Особливу увагу педагог звертав на організацію навчального процесу, він дає безліч порад вчителям «в основі яких лежить розгляд рядової дитини як на електронний механізм, здатний постійно засвоювати і завойовувати» [2]. Для нього розумова праця була засобом розумових сил, здібностей, і в той же час він скептично ставився до заучування і механічного відтворення навчального матеріалу і неусвідомленості знань.

Навчання – це тяжка розумова праця, і для того, щоб вона була успішною, вона водночас має бути і цікавою. Крім того, цікавим може бути не лише предмет, а й спосіб засвоєння та пізнання. За версією педагога найефективніший спосіб пізнання є дослідницький підхід до предмета вивчення. Підхід, коли учням не дають готових висновків і не доводять правильність тієї чи іншої істини. Учителю дає можливість учням запропонувати кілька можливих пояснень, самим знайти підтвердження або ж спростування кожної з висунутих гіпотез, самим знайти правильну відповідь. Знання, набуті у процесі розумової праці, зберігаються в пам'яті значно краще, оскільки за словами В.О. Сухомлинського, "не пасивно засвоюються, як звикли говорити вчителі, а здобуваються активними зусиллями".

Також особливо розглядав В.О. Сухомлинський проблеми організації навчально-виховного процесу учнів молодшого шкільного віку. Так свого часу в Павлівській школі поставили на облік дітей шестирічного віку для пізнання кожної дитини окремо, глибокого вивчення індивідуальних особливостей її сприймання тощо. Сухомлинський вважав, що перш за все спочатку треба навчити дітей користуватися набутими від природи психічними процесами, а потім давати знання «не втратити на уроці жодної хвилини, жодної миті без активної розумової праці, що може бути нерозумнішим у такій тонкій справі, як виховання людини...»[3]. У початковій школі Василь Сухомлинський вимагав того, щоб навчання було невід'ємною частиною багатого духовного життя, яке б сприяло всебічному розвитку дитини та збагачувало її розум.

В.О. Сухомлинський під час роботи з дітьми переконався в тому, як важко бути творчою людиною, не просто людиною, яка відрізняється від інших і створює щось нове. Це означає вкладати частину себе задля реалізації нової ідеї: оригінальної, неординарної, неповторної.

Отже, надбання будь-якої талановитої людини має різну долю і характер. Про одних пам'ять розсіюється і, здається, що вони були герої лише свого часу, а про інших можна згадувати ще довгий час, бо питання, які висували на перше місце були є і будуть актуальними завжди. Аналіз джерел дозволяє стверджувати, що спадщину Василя Сухомлинського відносимо до актуальних, проблеми змісту освіти, різні методики навчання дітей, системи контролю та інше.

Список використаної літератури

1. Сухомлинський В.А. Об умственном воспитании / Сост. и авт. вступ. Статьи М.И. Мухин. – К., 1983; О воспитании / Сост. и авт. вступ. очерков С. Соловейчик. – М., 1975; Родина та серце / Сост. А.И. Сухомлинская, Л.В. Голованов. – М., 1980; Батьківська педагогіка / Підгот. В.Ф. Шморгун. – К., 1978 та ін.
2. Сухомлинський В.О. Павлівська середня школа // Вибрані тв.: У 5 т. – К., 1977. – Т. 4. – С. 127.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибр. тв.: – К., 1977. – Т. 3. – С. 119.